

Nr 54

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning i vissa fall i anledning av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom; given Stockholms slott den 27 januari 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

John Ericsson

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 januari 1956.

Närvarande

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden TORSTEN NILSSON, STRÅNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och finansdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Ericsson, uppkomna frågor om ersättning i vissa fall i anledning av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom samt anför.

Lagen om yrkesskadeförsäkring trädde i kraft den 1 januari 1955 men äger icke tillämpning i fråga om skada, som inträffat dessförinnan. Genom denna lag upphävdes bl. a. lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete och lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Äldre bestämmelser skall dock alltjämt äga tillämpning å sådant ersättningsanspråk på grund av olycksfall eller sjukdom, som ej skall bedömas enligt den nya lagen.

I det följande torde få behandlas frågor om ersättning i vissa fall, där olycksfall inträffat eller sjukdom yppats före den 1 januari 1955 men där ersättning ej kan utgå med tillämpning av då gällande lagstiftning.

Ersättning i anledning av olycksfall i arbete

1. Elvira Johanna Lindskog

Lagbestämmelser

Enligt 7 § i 1916 års olycksfallsförsäkringslag skulle vid olycksfall i arbete, som medfört den skadades död, i ersättning utgivas — förutom begravningshjälp — livräntor till vissa efterlevande. Sålunda skulle änka, när äktenskapet slutits före olycksfallet, erhålla livränta från dödsfallet så länge hon levde ogift. Även barn som ej fyllt 16 år var berättigade till livränta.

Ersättningsfrågans tidigare behandling

Bergarbetaren Nils Viktorinus Nilsson, anställd vid statens vattenfallsverk (Stadsforsens kraftstationsbyggnad), avled den 2 december 1938 till följd av olycksfall i arbete.

Av de handlingar som med anledning av olycksfallet ingavs till riksförsäkringsanstalten framgår, att Nilsson var ogift, att han under närmare 20 år sammanlevt med Elvira Johanna Lindskog, född 1892, samt att han med henne hade fyra barn, av vilka ett ej uppnått 16 års ålder.

Genom beslut den 18 januari 1939 fann riksförsäkringsanstalten, att i anledning av dödsfallet skulle utgivas begravningshjälp till dödsboet samt livränta till det minderåriga barnet, vilka ersättningar utbetalats av vattenfallsstyrelsen enligt de särskilda bestämmelser, som gällde beträffande arbetare som användes till arbete för statens räkning. Någon livränta till Elvira Johanna Lindskog kunde inte utgå, när hon icke varit gift med den avlidne.

Föreliggande framställning jämte yttranden

I en den 15 november 1954 till Hans Maj:t Konungens handsekreterare inkommen, sedermera till socialdepartementet överlämnad skrivelse har *Elvira Johanna Lindskog* hemställt om livränta efter den avlidne.

Vattenfallsstyrelsen har intet att erinra mot att sökanden av statsmedel tilldelas understöd med belopp, som kan anses skäligt.

Statskontoret vill inte motsätta sig att sökanden — räknat förslagsvis fr. o. m. den 1 januari 1955 — erhåller livränta med belopp, som skulle ha tillkommit henne, därest hon varit i äktenskap förenad med den avlidne.

Riksförsäkringsanstalten anför att sökanden, därest äktenskap slutits före olycksfallet, skulle ha uppburet livränta. Beträffande dennas storlek upplyser anstalten bl. a., att årsbeloppet efter omreglering fr. o. m. den 1 januari 1956 skulle ha utgjort 2 640 kronor t. o. m. den månad, under vilken sökanden fyller 67 år, och därefter 900 kronor.

Sökanden har sedan ett och ett halvt år ej utfört något förvärvsarbete. Enligt läkarintyg lider hon av vissa åkommor och anses vara för framtiden arbetsoförmögen. Hon saknar kapitaltillgångar och uppbär ej folkpension.

Anstalten finner billighetsskäl tala för att sökanden beredes ersättning av statsmedel. Ersättningen bör utgå enligt grunderna i olycksfallsförsäkringslagen, varvid ersättning för gången tid bör beviljas enligt de grunder, som stadgas i 29 § lagen om yrkesskadeförsäkring.

Ersättning i anledning av silikos

Lagbestämmelser

I den i 1929 års lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar upptagna förteckningen över ämnen, vilka framkallar sådana yrkessjukdomar å vilka ifrågavarande lag är tillämplig, infördes stendamm genom lagändring, som trädde i kraft den 1 januari 1931. Härigenom blev lagen tillämplig på yrkessjukdomen silikos (stendammlunga), dock endast där arbetaren efter ingången av år 1931 varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där arbetarna är utsatta för inverkan av den art som framkallar sjukdomen.

Såsom förutsättning för ersättningsrätt för silikos gäller vidare enligt 3 § i lagen (enligt paragrafens lydelse efter lagändring år 1936), att arbetaren inom tio år (tidigare ett år) före dagen för sjukdomens yppande varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där risk föreligger att ådraga sig sjukdomen.

2. Per Herbert Sjölander

Per Herbert Sjölander, Borlänge, född 1904, var under åren 1933—1936 såsom rensare i stålgljuteri sysselsatt i silikosfarligt arbete. Därefter har han haft andra, såsom icke silikosfarliga bedömda arbeten t. o. m. den 29 september 1954, efter vilken dag han på grund av sjukdom icke utfört något arbete.

Ersättningsfrågans tidigare behandling

År 1947 inkom till vederbörande försäkringsbolag anmälan om att Sjölander ådragit sig silikos. Enligt ett av centraldispensärsläkaren Erik Adler utfärdat intyg utvisade i mars 1947 företagna röntgenundersökningar av Sjölanders lungor vissa lungförändringar, vilka tolkats som silikos i stadium II—III.

Sedan försäkringsbolaget överlämnat samtliga röntgenbilder till docenten Gunnar Jönsson förklarade denne, att bilderna var svårbedömda på grund av hjärtförändringar och stas (blodstockning) i lungkretsloppet. Sannolikt förelåg emellertid dessutom en silikos, som högst kunde ha nått stadium II—III.

Försäkringsbolaget förklarade därefter att, därest Sjölander led av silikos, denna hade yppats i mars 1947. Då Sjölander icke inom 10 år före sjukdomens yppande varit sysselsatt i farligt arbete kunde ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen inte tillerkännas honom.

Föreliggande framställning jämte yttranden

Riksförsäkringsanstalten har med eget yttrande överlämnat en av Sjölander gjord, den 3 februari 1955 till anstalten inkommen framställning om ersättning på grund av sjukdomen.

Med anledning av framställningen har anstalten verkställt ytterligare utredning. Adler, som ånyo undersökt Sjölander, har uttalat att silikosen ökat något sedan föregående undersökning 1952. Framförallt hade emellertid hjärtförstoring och lungstas tilltagit. Sjölander vore helt arbetsoduglig på grund av hjärtsjukdomen, men även utan denna skulle hans arbetsförmåga ha varit avsevärt nedsatt på grund av silikos.

Docenten Torsten Bruce har uttalat, att silikos finge anses vara yppad den 10 mars 1947 men att, då av allt att döma jämväl en isolerad hjärtsjukdom föreläge, icke hela sjukdomskomplexet kunde godtagas som yrkessjukdom.

Därest Sjölander varit försäkrad i riksförsäkringsanstalten och berättigad till ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen, skulle anstalten ha funnit silikos vara yppad hos honom i mars 1947. Den av yrkessjukdomen föranledda nedsättningen av hans arbetsförmåga skulle ha uppskattats till 33 $\frac{1}{3}$ % under tiden 8 januari 1952—29 september 1954 och till 66 $\frac{2}{3}$ % under tiden 30 september 1954—29 september 1957. På grund härav skulle anstalten ha tillerkänt Sjölander årlig livränta för nyss nämnda tidsperioder. Vid utgången av sist angivna tid skulle anstalten till prövning ha upptagit frågan om ytterligare ersättning till honom.

Sjölander har ej sparkapital men äger en fastighet, som är taxerad till 14 000 kronor och intecknad för 8 564 kronor. Hans hustru är på grund av sjukdom oförmögen till förvärvsarbete. Makarna har en dotter som är gift och icke bidrager till föräldrarnas försörjning. Sjölander uppbär sedan

den 1 oktober 1954 sjukpension från pensionsstyrelsen med f. n. 1 903 kronor för år.

Riksförsäkringsanstalten tillstyrker, att Sjölander tillerkännes ersättning jämlikt grunderna i yrkessjukdomsförsäkringslagen. Ersättning bör dock icke utgå för tid, som ligger längre tillbaka än två år räknat från den 3 februari 1955, då Sjölanders framställning inkom till anstalten.

Försäkringsrådet instämmer i riksförsäkringsanstaltens yttrande.

3. Gustav Arvid Svensson

Gustav Arvid Svensson, Ridдарhyttan, född 1886, var under åren 1913—1929 såsom gruvbörare under jord sysselsatt i silikosfarligt arbete. Därefter har han haft andra arbeten, som icke ansetts silikosfarliga, t. o. m. den 31 december 1953, då han på grund av sjukdom nödgades sluta sitt arbete.

Ersättningsfrågans tidigare behandling

År 1953 inkom till riksförsäkringsanstalten anmälan om att Svensson ådragit sig silikos. Riksförsäkringsanstalten förklarade att ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen inte kunde tillerkännas Svensson, då han icke efter 1931 års ingång varit sysselsatt i farligt arbete.

Föreliggande framställning jämte yttranden

Svensson har i en den 25 november 1954 till socialdepartementet inkommen skrivelse gjort framställning om ersättning på grund av sjukdomen. Enligt ett vid framställningen fogat, av andre underläkaren vid länsanatoriet i Västerås A. Gudzieniacki utfärdat intyg framgår, att Svensson i januari 1954 började besväras av kraftig andfåddhet och avmagring samt att han den 24 augusti samma år intogs å sanatoriet, där företagna röntgenundersökningar utvisade en nytillkommen högtersidig pleurit och tuberkelbaciller kunde påvisas.

Riksförsäkringsanstalten har inhämtat yttrande från docenten Gunnar Jönsson, som uttalat, att de röntgenologiska förändringarna tydde på att en silikos stadium III föreläge. Med hänsyn till den nytillkomna pleuriten och de påvisade tuberkelbacillerna vore det fråga om en silikostuberkulos, där silikoskomponenten kunde antagas ha nått nyssnämnda stadium. Vidare har anstalten inhämtat yttrande av docenten Torsten Bruce, som uttalat, att hela sjukdomstillståndet finge godtagas som yrkessjukdom och att ersättning borde tills vidare utgå i form av sjukpenning.

Därest yrkessjukdomsförsäkringslagen varit tillämplig i förevarande fall, skulle anstalten, som finner silikos vara yppad hos Svensson den 21 september 1953, ha tillerkänt honom — förutom ersättning för erforderlig läkarvård och dylikt — hel sjukpenning dels för tiden 28 september—6

oktober 1953, då Svensson var intagen å länssanatoriet i Västerås, dels ock fr. o. m. den 1 januari 1954 tills vidare så länge sjukdomstillståndet varar. Sedan detsamma upphört, skulle anstalten till prövning ha upptagit frågan om Svenssons rätt till livränta.

Svensson är änkling och har tre vuxna barn. Han äger sparkapital till ett belopp av 3 400 kronor och har inga skulder. Han uppbär ålderspension från pensionsstyrelsen med 2 230 kronor och från arbetsgivaren med 400 kronor per år.

Riksförsäkringsanstalten tillstyrker, att Svensson tillerkännes ersättning jämlikt grunderna i yrkessjukdomsförsäkringslagen.

Försäkringsrådet instämmer i riksförsäkringsanstaltens yttrande.

4. Sven Gustav Axel Lundberg

Sven Gustav Axel Lundberg, Stockholm, född 1890, var under åren 1904—1909 och 1913—1924 sysselsatt i silikosfarligt arbete såsom glaserare i porslinsfabrik. Därefter har han haft anställningar som byggnads- och verkstadsarbetare t. o. m. den 22 september 1953, efter vilken dag han på grund av sjukdom ej utfört något arbete.

Ersättningsfrågans tidigare behandling

Den 25 maj 1954 inkom till riksförsäkringsanstalten ett av t.f. förste underläkaren vid Sabbatsbergs sjukhus Bengt Stockeld utfärdat läkarintyg, enligt vilket hos Lundberg vid röntgenundersökning år 1954 hade konstaterats förändringar, sannolikt betingade av silikos. Till följd av sin lungsjukdom vore Lundberg oförmögen till arbete för all framtid.

Riksförsäkringsanstalten förklarade därefter, att ersättning enligt yrkessjukdomslagen ej kunde tillerkännas Lundberg, enär han icke efter 1931 års ingång varit sysselsatt i farligt arbete.

Föreliggande framställning jämte yttranden

Lundberg har i en den 6 oktober 1954 till socialdepartementet inkommen skrivelse hemställt om ersättning på grund av sjukdomen.

Riksförsäkringsanstalten har införskaffat samtliga röntgenbilder. Efter granskning av dessa har docenten Gunnar Jönsson uttalat, att på bilderna syntes förändringar av den typ, som förekomme vid silikos stadium II. Vid den senaste undersökningen, som utförts den 22 april 1954, funnes dessutom ett generellt emfysem men för övrigt inga pågående sjukliga processer.

Vidare har anstalten låtit *Lundberg* undergå specialistundersökning å Söderby sjukhus. Överläkaren därstädes, docenten Torsten Bruce, har uttalat, att *Lundberg* lede av silikos stadium II. Yrkessjukdomen vore således måttligt uttalad; den hade ej medfört skrumpning i lungorna. Det

förelåge dock här ett betydande emfysem. Det vore rimligt att sätta detta i orsakssamband med silikosen. På grund av emfysemet vore Lundberg för framtiden oförmögen till allt kroppsarbete i egentlig mening. Han kunde inte tänkas utföra annat än stillasittande sysslor.

Lundberg äger varken fast egendom eller sparkapital och har några mindre skulder. Han är ogift.

Riksförsäkringsanstalten finner stendammlunga vara yppad hos Lundberg den 4 maj 1945. Därest yrkessjukdomsförsäkringslagen varit tillämplig i förevarande fall, skulle den av yrkessjukdomen föranledda nedsättningen av Lundbergs arbetsförmåga ha uppskattats till 33 $\frac{1}{3}$ % under tiden 5 maj 1945--22 september 1953 och till 100 % fr. o. m. den 23 september 1953. På grund härav skulle anstalten ha tillerkänt Lundberg livränta fr. o. m. den 5 maj 1945 med undantag för vissa tider, då sjukpenning skulle ha utgivits.

Riksförsäkringsanstalten tillstyrker, att Lundberg tillerkännes ersättning jämlikt grunderna i yrkessjukdomsförsäkringslagen. Ersättning bör dock icke utgå för tid, som ligger längre tillbaka än två år, räknat från den 25 maj 1954, då läkarintyg rörande sjukdomen först inkom till anstalten.

Försäkringsrådet instämmer i riksförsäkringsanstaltens yttrande.

5. Karl Erik Fagerström

Karl Erik Fagerström, Gustavsberg, född 1874, var under åren 1900--1928 anställd hos aktiebolaget Gustavsbergs fabriker. Hans arbete var förlagt till porslinsverkstäderna, där han huvudsakligen sysslade med slambusarbete och porslinsformning (silikosfarligt arbete). Sedan Fagerström på grund av nedsatt arbetsförmåga slutat sin anställning vid fabriken, arbetade han i fortsättningen endast sporadiskt med utförande av tillfälliga arbeten vid bolagets byggnadsavdelning. Efter år 1946 har han icke utfört något arbete.

Ersättningsfrågans tidigare behandling

Den 8 september 1954 inkom från Fagerström till vederbörande försäkringsbolag en skrivelse, vari Fagerström anhöll om livränta i anledning av yrkessjukdomen silikos. Vid skrivelsen fanns fogat ett av docenten Torsten Bruce utfärdat läkarintyg, enligt vilket Fagerström företedde röntgenologiskt uttalade lungförändringar, där silikos ingick som en väsentlig del.

Försäkringsbolaget förklarade, att ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen inte kunde tillerkännas Fagerström, då han icke efter den 31 december 1930 varit sysselsatt i farligt arbete.

Föreliggande framställning jämte yttranden

I en den 8 oktober 1954 till socialdepartementet inkommen skrivelse har Svenska fabriksarbetareförbundet gjort framställning om ersättning till Fagerström på grund av sjukdomen.

Riksförsäkringsanstalten har inhämtat yttrande av docenten Bruce, som uttalat följande. Lungsjukdomskomplexet finge i sin helhet uppfattas såsom yrkessjukdom. Redan vid första röntgenundersökningen den 30 oktober 1934, då yrkessjukdomen kunde anses yppad, förelåge säkerligen symptom från lungorna. Röntgenbilder tagna den 23 november 1939 utvisade en avsevärd högersidig skrupning. På röntgenbilder från den 31 augusti 1954 vore lungförändringarna så höggradiga, att de i och för sig finge anses medföra förlust av arbetsförmågan. Det vore rimligt, att för tiden fr. o. m. den 1 januari 1947, då Fagerström slutade arbeta, t. o. m. den 30 augusti 1954 uppskatta den av yrkessjukdomen föranledda nedsättningen av hans arbetsförmåga till $66\frac{2}{3}\%$.

Därest Fagerström varit försäkrad i riksförsäkringsanstalten och berättigad till ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen, skulle anstalten ha funnit silikos yppad hos honom den 30 oktober 1934. Den av sjukdomen föranledda nedsättningen av hans arbetsförmåga skulle av anstalten ha uppskattats till 20 % under tiden 31 oktober 1934—22 november 1939, till $33\frac{1}{3}\%$ under tiden 23 november 1939—31 december 1946, till $66\frac{2}{3}\%$ under tiden 1 januari 1947—30 augusti 1954 samt till 100 % för tiden därefter. På grund härav skulle anstalten ha tillerkänt Fagerström årlig livränta fr. o. m. den 31 oktober 1934.

Fagerström är änklings. Han saknar fast egendom och sparkapital men har ej heller några skulder. Från pensionsstyrelsen uppbär han folkpension med 195 kronor i månaden. Han bor tillsammans med en ogift dotter. Av denna, som har en arbetsförtjänst av 618 kronor per månad, erhåller han, förutom tillsyn och omvårdnad, ekonomisk hjälp till sitt uppehälle vid behov.

Fagerström, som är 80 år gammal, skulle med all sannolikhet sedan många år tillbaka, även om silikos ej förelegat, på grund av sin ålder ha varit utan inkomst av förvärvsarbete. Med hänsyn härtill och i övrigt föreliggande omständigheter finner riksförsäkringsanstalten det tveksamt, huruvida ersättning av statsmedel bör beredas i anledning av yrkessjukdomen. Anstalten vill emellertid för sin del icke ställa sig avvisande till att så sker. Ersättning synes dock icke böra utgå för tid, som ligger längre tillbaka än två år, räknat från den 8 september 1954, då framställning om ersättning inkom till försäkringsbolaget.

Försäkringsrådet har inhämtat utlåtande av professorn Alf Westergren, som funnit de angivna invaliditetsgraderna relativt befogade men att stegring över $66\frac{2}{3}\%$ för den 80-årige pensionären knappast förefölle motsvara vare sig medicinska eller ekonomiska förändringar i hans situation.

Rådet instämmer i riksförsäkringsanstaltens yttrande, dock att rådet med stöd av Westergrens utlåtande finner en invaliditetsgrad av 66 $\frac{2}{3}$ % icke böra överskridas vid bedömning av den av yrkessjukdomen föranledda nedsättningen av Fagerströms arbetsförmåga.

6. Johan Gustav Robert Nilsson

Johan Gustav Robert Nilsson, Fagersta, född 1892, var under tiden 1 april 1916—7 september 1930 anställd hos Fagersta bruks aktiebolag, där han var sysselsatt med infraktning av kvarts och malning i kvartskvarn, vilka arbeten anses silikosfarliga. Därefter hade han egen åkerirörelse till den 24 augusti 1942, från vilken dag han är anställd som chaufför hos bolaget.

Ersättningsfrågans tidigare behandling

År 1936 inkom till vederbörande försäkringsbolag anmälan om att Nilsson ådragit sig silikos. Försäkringsbolaget förklarade, att ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen inte kunde utgå till Nilsson, då han icke varit sysselsatt i farligt arbete sedan den 8 september 1930. Nytt beslut av samma innehåll meddelades av försäkringsbolaget år 1951 med anledning av en då gjord förnyad anmälan om Nilssons yrkessjukdom.

Föreliggande framställning jämte yttranden

Riksförsäkringsanstalten har med eget yttrande överlämnat en av Nilsson gjord, den 22 februari 1954 till anstalten inkommen framställning om ersättning på grund av sjukdomen.

Med anledning av framställningen har anstalten verkställt viss ytterligare utredning, varvid anstalten bl. a. föranställt om specialistundersökning av Nilsson. Denna har utförts å Söderby sjukhus av docenten Torsten Bruce, som anfört, att Nilsson lede av silikos stadium III med höggradig skrumpning i lungorna, uttalat emfysem och besvärande kronisk bronkit. Nilsson vore till följd av lungsjukdomen oförmögen till allt kroppsarbete. Han kunde icke tänkas utföra annat än ett stillasittande arbete. Det vore märkligt, att han med sina svåra besvär orkade utföra ett chaufförsarbete på heltid. Det måste endast vara en tidsfråga, när han nödgades ge upp sin nuvarande syssla.

Nilsson åtnjuter en arbetslön av 3 kronor 25 öre i timmen, vilken inkomst torde vara normal för arbetare med samma sysselsättning. Han arbetar alltså på heltid. Hans hustru sköter hemmet men är sjuklig. Makarna har ett minderårigt barn. Nilsson saknar fast egendom och spar-kapital och har ca 7 000 kronor i skulder. Han har underhållsskyldighet till hustru och ett barn i ett tidigare äktenskap.

Därest Nilsson varit försäkrad i riksförsäkringsanstalten och berättigad

till ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen, skulle anstalten ha funnit silikos yppad hos honom den 6 november 1936. Den av sjukdomen föranledda nedsättningen av Nilssons arbetsförmåga skulle av anstalten ha uppskattats till 33 $\frac{1}{3}$ % under tiden 12 juli 1943—21 oktober 1951, till 50 % under tiden 22 oktober 1951—30 juni 1954 och till 66 $\frac{2}{3}$ % fr. o. m. den 1 juli 1954 tills vidare t. o. m. den 30 juni 1955. På grund härav skulle anstalten ha tillerkänt honom livränta fr. o. m. den 12 juli 1943 t. o. m. den 30 juni 1955 med undantag för vissa dagar då sjukpenning skulle ha utgått. Vid sist angivna tidpunkt skulle anstalten till prövning ha uppdragit frågan om ytterligare ersättning till honom.

Riksförsäkringsanstalten tillstyrker, att Nilsson tillerkännes ersättning jämlikt grunderna i yrkessjukdomsförsäkringslagen. Ersättning bör dock icke utgå för tid, som ligger längre tillbaka än två år, räknat från den 22 februari 1954, då Nilssons framställning inkom till anstalten.

Försäkringsrådet tillstyrker, att Nilsson beredes ersättning. Rådet anser emellertid, att Nilsson, som alltjämt går i arbete på heltid med normal lön såsom chaufför, icke bör tillerkännas ersättning för tid före den 22 februari 1954 och icke efter större nedsättning av arbetsförmågan än 50 %. När Nilsson på grund av silikosen nödgas sluta arbeta bör omprövning ske.

Departementschefen

Vad först angår frågan om ersättning till Elvira Johanna Lindskog så har hon inte kunnat tillerkännas livränta enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag efter den genom olycksfall i arbete år 1938 omkomne Nils Viktorinus Nilsson, när hon ej var gift med denne. Hon har emellertid sammanbott med Nilsson under äktenskapsliknande förhållanden i avsevärd tid. Riksdagen har tidigare beviljat ersättning i ett antal liknande fall. Om olycksfallet inträffat efter år 1954 skulle efterlevandelivränta ha utgått till henne jämlikt 20 § lagen om yrkesskadeförsäkring. Jag tillstyrker, att hon i anledning av Nilssons död får uppbära ersättning såsom om hon före olycksfallet ingått äktenskap med honom. Då Nilsson var anställd vid statens vattenfallsverk, bör ersättningen bestridas av vattenfallsverkets driftmedel.

Jag övergår här efter till att behandla fallen Sjölander, Svensson, Lundberg, Fagerström och Johan Gustav Robert Nilsson, vilka personer ådragit sig yrkessjukdomen silikos. Sjukdomen har i dessa fall yppats före år 1955, till följd varav frågan om ersättning för sjukdomen skall bedömas enligt 1929 års yrkessjukdomsförsäkringslag. Ersättning jämlikt denna lag kan emellertid inte utgå, därest den sjuke icke inom tio år före sjukdomens yppande varit sysselsatt i silikosfarligt arbete, och ej heller om den sjuke inte haft sådan sysselsättning efter ingången av år 1931, vilka två bestämmelser utgjort hinder mot beviljande av ersättning till ifrågavarande fem personer. Sålunda har ersättning inte kunnat be-

viljas i fallet Sjölander på grund av förstnämnda och i de övriga fyra fallen på grund av sistnämnda bestämmelse. Såväl riksförsäkringsanstalten som försäkringsrådet har tillstyrkt, att ersättning enligt grunderna i yrkessjukdomsförsäkringslagen beviljas i fallen Sjölander, Svensson, Lundberg och Nilsson. Beträffande fallet Fagerström har dessa myndigheter med hänsyn till bl. a. Fagerströms ålder funnit det tveksamt, om ersättning bör utgå, men inte velat ställa sig avvisande till att så sker. För egen del finner jag det skäligt, att ersättning får utgå i samtliga dessa fem fall. Ersättningarna bör bestridas från förslagsanslaget till Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.

Vid bestämmande av ersättningarna bör gälla följande. I de fall där riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet kommit till olika uppfattning rörande invaliditetsgraden bör rådets mening följas. Avdrag bör göras för vad vederbörande för motsvarande ändamål uppburit från erkänd sjuk-kassa eller före den första utbetalningen från riksförsäkringsanstalten uppburit från allmän sjuk-kassa och som inte skulle ha tillkommit dem, om ersättning utgått jämlikt yrkessjukdomsförsäkringslagen. Vidare bör avdragas de belopp, varmed åtnjuten folkpension skulle ha minskats, om den nu ifrågasatt ersättningen utgått vid pensionens bestämmande. I fråga om ersättning för förfluten tid tillstyrker jag riksförsäkringsanstaltens i de olika fallen framlagda förslag, vilka innebär att ersättning må utgå för högst två år tillbaka från den dag, då nu aktuell framställning om ersättning för eller anmälan om sjukdomen inkommit. En sådan begränsning av den retroaktiva ersättningen ansluter sig till den i 29 § lagen om yrkesskadeförsäkring stadgade tvååriga preskriptionstiden. Det sist sagda innebär, att jag inte finner anledning att på sätt statskontoret och försäkringsrådet ifrågasatt förorda annan grund för bestämmande av retroaktiv ersättning i fallen nr 1 och 6.

I anslutning till de här behandlade silikosfallen får jag vidare anföra följande. Ett flertal ersättningsärenden av liknande slag har tidigare prövats av riksdagen. Under de senaste tio åren har sålunda riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t medgivit ersättning i nio fall, där mer än tio år förflutit mellan det farliga arbetets upphörande och sjukdomens yppande, och i 22 fall, där farligt arbete inte förekommit efter ingången av år 1931.

Ersättningsfall av förevarande slag kommer naturligen att undan för undan minska i antal och slutligen helt upphöra. Även om antalet nya fall inte blir särskilt stort, torde man dock ha anledning räkna med att de kan komma att aktualiseras under avsevärd tid framåt. Praktiska skäl ävensom hänsyn till de olägenheter för de silikosskadade, vilka följer av den tidsutdräkt som är förenad med nuvarande ordning för meddelande av ersättningsbeslut, talar för att dylika ersättningsärenden i fortsättningen inte skall behöva underställas riksdagen. Med hänsyn till det bedömande ur billighetssynpunkter, som i enlighet med hittills tillämpad praxis bör

äga rum i ersättningsärendena, bör ett generellt undantag från berörda stadganden i yrkessjukdomsförsäkringslagen inte medgivas. Det synes däremot lämpligt, att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att efter prövning i varje särskilt fall, i den mån skäl därtill finnes föreligga, besluta om ersättning med högst så stort belopp som skulle ha utgått därest nämnda lag varit tillämplig. Beviljade ersättningar bör bestridas från det förut nämnda förslagsanslaget. Det synes inte sannolikt, att kostnaderna för statsverket kommer att bli av mera betydande storlek.

Därest riksdagen lämnar ett sådant bemyndigande torde Kungl. Maj:t böra uppdraga åt riks-försäkringsanstalten att underställa Kungl. Maj:t de silikosärenden av förevarande slag, som framdeles kommer att handläggas av anstalten eller annan försäkringsinrättning.

Jag får i detta sammanhang erinra om att riksdagen tidigare lämnat Kungl. Maj:t bemyndiganden av liknande slag, bland vilka jag här vill nämna ett av 1939 års riksdag (prop. 121, rskr. 204) lämnat bemyndigande avseende silikosfall, på vilka den i det föregående nämnda lagändringen av år 1936 ej är tillämplig, samt 1949 års riksdags (prop. 40, rskr. 86) bemyndigande beträffande ersättningsanspråk jämlikt olycksfallsförsäkringslagen eller yrkessjukdomsförsäkringslagen, vilket gått förlorat till följd av tioårig preskription.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att i enlighet med vad jag i det föregående föreslagit ersättningar i anledning av yrkessjukdom eller olycksfall i arbete, som drabbat i de särskilda fallen angivna personer, må utgivas, såvitt angår fallet nr 1 från statens vattenfallsverks driftmedel och såvitt angår fallen nr 2—6 från det under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i fall då ersättning i anledning av yrkessjukdomen silikos icke kan utgå jämlikt 1929 års lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar på grund av att arbetstagaren icke inom tio år före dagen för sjukdomens yppande varit sysselsatt i silikosfarligt arbete eller icke efter 1931 års ingång haft sådan sysselsättning, med anlitande av förslagsanslaget till Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. bevilja ersättning högst med belopp, som skulle ha utgått, därest nämnda lag varit tillämplig å sjukdomsfallet.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Alf Björnelid